

РОСТОВСЬКА К. В.,
кандидат юридичних наук,
доцент, докторант
(Дніпропетровський державний
університет внутрішніх справ)

УДК 342.95

ОКРЕМІ ПИТАННЯ УЧАСТІ ГРОМАДСКОСТІ У ЗАПОБІГАННІ КОРУПЦІЇ В УКРАЇНІ

Стаття присвячена питанням участі громадян у заходах із запобігання корупції. У статті висвітлюються особливості правового регулювання участі громадян у запобіганні корупції, проблемні питання, що з цим пов'язані, та пропонуються шляхи їхнього вирішення.

Ключові слова: *корупція, запобігання корупції, громадськість, законодавство, участь.*

Статья посвящена вопросам участия граждан в мероприятиях из предотвращения коррупции. В статье освещаются особенности правового регулирования участия граждан в предотвращении коррупции, проблемные вопросы, что с этим связаны, и предлагаются пути их решения.

Ключевые слова: *коррупция, предотвращение коррупции, общественность, законодательство, участие.*

The article is sanctified to the questions of participation of citizens in measures from prevention of corruption. In the article the features of the legal adjusting of participation of citizens are illuminated in prevention of corruption, problem questions, that with it the ways of their decision are constrained and offered.

Key words: *corruption, prevention of corruption, public, legislation, participation.*

Вступ. Корупція є однією з найактуальніших соціальних проблем сучасності, вирішення якої є надзвичайно важливою справою. Можна стверджувати, що корупція, як антисупільне явище, впливає на темпи розвитку економіки держави, владу та суспільство загалом. Багато століть вона «супроводжує» економічний і культурний розвиток усіх країн світу. Масштаби і наслідки процесів корумпованості в усіх державах світу вимагають від відповідних державних і міжнародних установ та організацій постійного поглибленого аналізу її причин із метою нейтралізації та розробки заходів щодо подолання [1, с. 3]. Одним із таких заходів є залучення громадськості до подолання корупції.

Аналіз відповідної наукової літератури свідчить про те, що останніми роками науковці приділяли чималу увагу дослідженням окремих аспектів протидії корупції, а також інституту громадськості в адміністративному праві. З-поміж науково-теоретичних розробок протидії корупції необхідно виділити праці відомих науковців: М. Бездольного, Р. Кулаковського, М. Мельника, Е. Молдована, В. Колпакова, О. Кузьменко, С. Мосьондза, І. Печенкіна, О. Хмари тощо. Питанню розуміння поняття громадськості приділено увагу у працях М. Гирика, О. Марченко, Г. Мороз, В. Московець, І. Сквірського, М. Станішевського та інших вчених.

Незважаючи на велику кількість наукових досліджень у цій сфері, в науці адміністративного права проблема адміністративно-правового забезпечення участі громадськості в протидії корупції комплексно ще не досліджувалась.

Постановка завдання. Метою статті є висвітлення проблемних питань, які розкривають особливості участі громадськості в запобіганні корупції, та формулювання пропозицій щодо їхнього вирішення.

Результати дослідження. Основний Закон України свідчить: «Носієм суверенітету і єдиним джерелом влади в Україні є народ. Народ здійснює владу безпосередньо» (ст. 5); «громадяни мають право брати участь в управлінні державними справами» (ст. 38) [2].

Громадськість у сфері протидії корупції можна визначити соціальним утворенням, протилежним державі, яке спонукає останню до створення умов, необхідних для всебічного розвитку та існування членів такого суспільства у відносинах із приводу запобігання та протидії корупції на підставі та у спосіб, передбачені чинним законодавством України. Інакше кажучи, громадськість виступає своєрідною протиположністю державі, що, однак, орієнтується на взаємовигідне та безконфліктне існування з нею. Зазначена форма взаємостосунків, у свою чергу, вимагає формування інституту їхніх кореспондуючих прав та обов'язків із приводу запобігання та протидії корупції, оскільки інакше члени громадянського суспільства будуть розглядатися як підпорядковані державі суб'єкти, а не повноправні учасники відповідних відносин [1, 10].

Як свідчить аналіз вітчизняного законодавства, участь громадськості у сфері протидії корупції потребує належного правового закріплення. Участь громадськості у сфері протидії корупції можна поділити на суб'єктів – фізичних та юридичних осіб.

Громадськість у своїх організованих і неорганізованих формах представлена окремими фізичними особами (насамперед громадянами), групами фізичних осіб, громадськими об'єднаннями, громадськими ініціативами та рухами, юридичними особами приватного права, професійними спілками, товариствами захисту прав споживачів, різноманітними асоціаціями, науковими організаціями та установами, освітніми установами та організаціями, творчими спілками, національно-культурними товариствами, благодійними фондами, волонтерськими організаціями, самоврядними структурами, політичними партіями на перших етапах свого існування, поки вони не входять до механізмів здійснення влади, релігійними організаціями в межах відповідних конфесій тощо, може стати дієвим засобом подолання та, сподіваємося, повного знищення корупції. Без громадськості процес запобігання та протидії корупції приречений на невдачу. Підтвердженням цього висновку може бути той факт, що в Україні тривалий час діє спеціальне антикорупційне законодавство, функціонують спеціальні підрозділи у складі Міністерства внутрішніх справ України та Служби безпеки України. Незважаючи на це, рівень корумпованості влади як державного, так і місцевого рівнів залишається надзвичайно високим [1, с. 24].

Саме тому про обов'язкову участь громадськості в подоланні корупції зазначено у Конвенції ООН, підписання якої 9 грудня 2003 р. міжнародною спільнотою стало однією з найбільш визначних подій в історії сучасних міжнародно-правових відносин у сфері запобігання та протидії корупції. Наприклад, ст. 13 Конвенції визначає необхідність участі суспільства у заходах щодо запобігання і протидії корупції, а для цього необхідно сприяти активній участі окремих осіб і груп за межами державного сектора, таких, як громадянське суспільство, неурядові організації та організації, що функціонують на базі громад, у запобіганні корупції й боротьбі з нею та заради поглиблення розуміння суспільством факту існування, причин і небезпечного характеру корупції, а також загроз, що створюються нею. Цю участь треба зміцнювати за допомогою таких заходів:

- посилення прозорості й сприяння залученню населення до процесів прийняття рішень;
- забезпечення для населення ефективного доступу до інформації;
- проведення заходів щодо інформування населення, які сприяють створенню атмосфери неприйняття корупції, також реалізація програм державної освіти, зокрема навчальних програм у школах й університетах;
- повага, заохочення та захист свободи пошуку, отримання, опублікування та поширення інформації про корупцію [3].

Національне законодавство України, у свою чергу, передбачає участь інститутів громадянського суспільства в реалізації державної антикорупційної політики. Загалом, можна говорити про еволюцію державних підходів щодо антикорупційного політичного процесу: на законодавчому рівні відбулося зміщення акцентів від боротьби переважно з корупціонерами (Закон України «Про боротьбу з корупцією» у редакції 1995 р.) до запобігання корупції як явища та мінімізації впливу корупціогенних чинників (Закон України «Про запобігання корупції» від 14.10.2014 р.).

У ст. 21 Закону України «Про запобігання корупції» від 14.10.2014 р. передбачено такі форми участі громадськості у заходах щодо запобігання корупції.

Громадські об'єднання, їхні члени або уповноважені представники, а також окремі громадяни в діяльності щодо запобігання корупції мають право:

1) повідомляти про виявлені факти вчинення корупційних або пов'язаних із корупцією правопорушень, реальний, потенційний конфлікт інтересів спеціально уповноваженим суб'єктам у сфері протидії корупції, Національному агентству, керівництву чи іншим представникам органу, підприємства, установи чи організації, в яких були вчинені ці правопорушення або у працівників яких наявний конфлікт інтересів, а також громадськості;

2) запитувати та одержувати від державних органів, органів влади Автономної Республіки Крим, органів місцевого самоврядування в порядку, передбаченому Законом України «Про доступ до публічної інформації», інформацію про діяльність щодо запобігання корупції;

3) проводити, замовляти проведення громадської антикорупційної експертизи нормативно-правових актів та проектів нормативно-правових актів, подавати за результатами експертизи пропозиції до відповідних органів, отримувати від відповідних органів інформацію про врахування поданих пропозицій;

4) брати участь у парламентських слуханнях та інших заходах із питань запобігання корупції;

5) вносити пропозиції суб'єктам права законодавчої ініціативи щодо вдосконалення законодавчого регулювання відносин, що виникають у сфері запобігання корупції;

6) проводити, замовляти проведення досліджень, у тому числі наукових, соціологічних тощо, з питань запобігання корупції;

7) проводити заходи щодо інформування населення з питань запобігання корупції;

8) здійснювати громадський контроль за виконанням законів у сфері запобігання корупції з використанням при цьому таких форм контролю, які не суперечать законодавству;

9) здійснювати інші не заборонені законом заходи щодо запобігання корупції [4].

Однак у реалізації цих форм участі громадськості в протидії корупції є певні проблематичні питання. Здебільшого це стосується отримання інформації, зокрема існуючих проблем прозорості та відкритості органів публічної влади у питаннях протидії корупції, надання необхідної інформації представникам громадськості, необґрунтовані відмови в наданні інформації.

Для покращення такого становища, наприклад, О.О. Григорян, пропонує запровадити сучасні форми забезпечення прозорості та відкритості органів державної влади через удосконалення інструментів, основних процедур та врахування результатів онлайн консультацій у процесі прийняття політичних рішень, які з часом замінять консультації віч-на-віч [5].

Висновки. Цілком слушними, на нашу думку, будуть такі заходи: 1) на базі громадських організацій створювати інформаційні центри з питань протидії корупції, які б працювали в режимі постійної антикорупційної телефонної лінії. Телефонна лінія повинна мати нескладний номер та бути безплатною для громадян на всій території України; 2) створення громадських приймалень на базі громадських об'єднань з питань протидії корупції; 3) інформаційно-просвітницька робота (видання інформаційних матеріалів, проведення тренінгів, семінарів для представників публічної влади, експертів та громадян з питань запобігання корупції).

На нашу думку, саме використання сучасних форм та методів діяльності громадськості у сфері запобігання корупції дозволить більш ефективно реалізовувати заходи у напрямку протидії цьому явищу.

Список використаних джерел:

1. Глушко Є.В. Адміністративно-правове забезпечення участі громадськості у протидії корупції : дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.07 «Адміністративне право і процес; фінансове право; інформаційне право» / Є.В. Глушко ; Ун-т сучасних знань. – Київ, 2015. – 248 с.
2. Конституція України : офіц. текст прийнятий на 5 сесії Верховної Ради України 28.06.1996 р. (зі зм. і доп.). – К. : Парламентське видавництво, 2002. – 72 с.
3. Участь громадськості у заходах щодо запобігання корупції як запорука успішної антикорупційної політики. Роз'яснення Міністерства юстиції України від 26.08.2011 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/n0059323-11>.
4. Закон України «Про запобігання корупції» від 14.10.2014 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/1700-18/print1443091534119044>.
5. Григорян О.О. Світовий і вітчизняний досвід забезпечення прозорості та відкритості органів державної влади в реалізації публічної політики (інформаційний аспект // Державне управління: теорія та практика. – 2012. – № 1 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.nbu.gov.ua/e-journals/Dutp/20121/txts/12GOOPIA.pdf>.

СОБОЛЬ Є. Ю.,

доктор юридичних наук, доцент,
завідувач кафедри правознавства
(Кіровоградський державний
педагогічний університет
імені Володимира Винниченка)

УДК 354.84:368.416**УПОРЯДКУВАННЯ ПРАВОВИХ ОСНОВ ЗАХИЩЕНОСТІ ІНВАЛІДІВ
ШЛЯХОМ КОДИФІКАЦІЇ**

У статті обґрунтовано необхідність здійснення кодифікації адміністративно-правових норм щодо реалізації і захисту прав та свобод інвалідів. Визначено авторське бачення пропонуємого Закону України «Про діяльність публічної адміністрації щодо реалізації та захисту прав і свобод інвалідів».

Ключові слова: інвалід, особа з обмеженими вадами розвитку, кодифікація, систематизація.

В статье обоснована необходимость осуществления кодификации административно-правовых норм по реализации и защите прав и свобод инвалидов. Определено авторское видение предлагаемого Закона Украины «О деятельности публичной администрации по реализации и защите прав и свобод инвалидов».

Ключевые слова: инвалид, человек с ограниченными пороками развития, кодификация, систематизация.

The paper emphasizes the need for codification of administrative law to implement and protect the rights and freedoms of persons with disabilities. Determined author vision proponuyemoho Law of Ukraine «On public administration activities to promote and protect the rights and freedoms of persons with disabilities».

Key words: disabled, handicapped defects, codification, systematization.

